

"Kanada on miesten helvetti ja naisten taivas"

Varpu Lindström, *Uhmattaret. Suomalaisien siirtolaisnaisien vaiheita Kanadassa 1890-1930. Juva 1991, 320 s.*

Toronton yliopiston naissosiaalhistorian professori Varpu Lindströmin väitöskirja Kanadan suomalaisnaisista on ilmestynyt myös suomeksi.

Teos on tekijän mukaan feministis-etnistä tutkimusta siirtolaisista, jotka pääasiassa tulivat työväenluokasta. Teos pyrkii kuvaamaan naisen elämänkaarta monipuolisesti sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä.

Naishistoria kysyy aina naisten ja miesten lukumääriä. Kanadassa tutkittavana aikana vallitsi aina naispula, mikä on yksi selitys otsikossa viittaamaani naisen ja miehen elämän erilaisuuteen. Kanadassa siirtolaismiehet olivat sekä häviöitä että syrjäytyneitä. Suomalaiset asettuivat lähes aina poikkeuksetta muiden suomalaisten asuttamille seuduille. Siirtolaisnaiset olivat enimmäkseen Kanadassa kotiapulaisia ja jäivät miehiä huomattavasti enemmän kaupunkiin. Kotiapulaiset olivat usein naimattomia.

Kirjassa kerrotaan ansiokkaasti suomalaisten naisten sosiaalhistoriasta. Taas kerran on osoitettu, että naisten elämästä löytyy tietoja lähteistä, kunhan kysymykset vain esitetään. Ilahduttavaa on naisten oman äänen kuuluminen kirjassa. Mielestäni sitaatteja olisi saanut olla vieläkin runsaammin.

Suomalaisten siirtolaisten keskuudessa ei tavata lapsenmurhia, mutta niitä tavataan muiden etnisten ryhmien joukossa. Tekijä on pystynyt vertailemaan suomalaisia muihin etnisiin ryhmiin, vaikka suomalaiset olivat suomalaisia Kanadasakin. Suomalaisuus säilyi haaleissa, kirjastoissa yms. Kuten tekijä toteaa, "Yleisesti ottaen suomalaisen naisen varmin tuki oli Kanadasakin toinen suomalainen".

Kiinnostava luku on työläisnaisien aktiivisuus ns. yhteiskunnallisissa asioissa. Siirtolaislehdessä *Vapaus* julkaistiin mm. artikkeli "Kommunismien suhde sukupuolikysymykseen" Aleksandra Kollontain esikuvan mukaisesti. Vastaavasti kotiapulaiset viittasivat kirjoituksissaan Minna Canthin ja Hella Wuolijoen naishenkilöihin. Aktiivisuus johti "Palvelijatar Yhdistyksen" perustamiseen.

Koiratorppareina eli laittoman viinan myyjinä oli suomalaisia naisia, jotka olivat yhteisönsä varakkaimpia mutta samalla myös vihatuimpia.

Naishistorian "totuus", että naisille on aina sallittu sekä sosiaalista että psykologista tilaa uskonnossa, toteutuu myös näiden naisten kohdalla. Naiset saivat julkisuutta kirkon piirissä sekä varainkerääjinä että sosiaalityön tekijöinä, mutta myös puhujina. Samoin ompeluseurat ovat olleet harjoittelupaikka ja odotushuone julkisuuteen.

Teoksen nimi *Uhmattaret* viittaa suomalaisiin naisiin sosialistijärjestöissä. Naiset viettivät kallisarvoiset vapaahetkensä sosialistien haalilla. Lehdissä käsiteltiin aihetta naiset ja sosialismi ja naisia kehoitettiin itseopiskeluun. Suomalaisilla naisilla oli oma johtohahmonsa ja esikuvansa *Sanna Kannisto*, jota viranomaiset yrittivät karkottaa maasta. Itseen hän kuvasi "Minä olen kuten raudasta, en ole koskaan tiennyt, kuinka paljon voin kestää...". Naiset perustivat myös omia naisjärjestöjä naissolidarisuuden kohottamiseksi. Osuustoiminta tuotiin myös Suomesta osaksi suomalaista identiteettiä.

Suomalaisilla siirtolaisnaisilla oli selkeä oma ryhmäidentiteetti. Naisten yhteiset kovat kokemukset yhdistivät heitä tiiviimmin kuin kenties kotimaassa.

Varpu Lindströmin kirja on kiintoisa ja elämänmakuinen. Sitä on helppo lukea. Hiukan häiritsevästi kerrotaan samoja asioita toistaan. Toivottavasti se löytää tiensä niiden suomalaisten perheiden luo, joiden sukulaisia on tai on ollut Kanadassa. Se on myös hyvää naishistoriatutkimusta.

Päivi Setälä

"Ollaan menossa Ruijaan eli Norjaan. Jos osaisitte neuvoa helpoimman tien"

Raimo Bärman, *Kveenien rannat. Jyväskylä 1991, 228 s.*

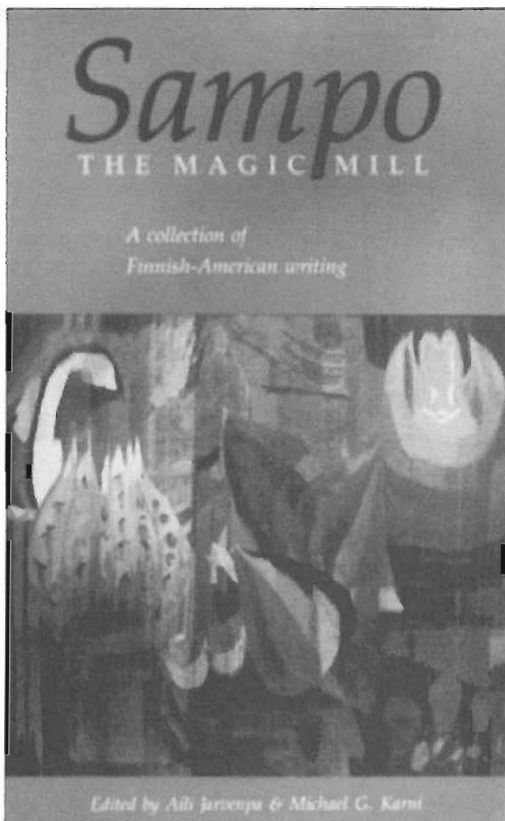
Se alkaa stereotyyppillä saamelaismiehen ja suomalaisten Ruijaan vaeltajien kohtaamisesta tuntu-
rissa, se jatkuu irrallisena taustankuvaamisena, pinnallisena kertomuksena arkipäivästä Annijoel-
la, Varankivuonon pohjoispuolisessa kveeniky-
lässä, heittona norjalaisen ja kveenien oletettuun

luokkaristiriitaan Vesisaarella. Välillä kurkistellaan tuoreen lesken ja uuden miehen suhteisiin, tutustutaan Raamattuun, ei siis Lutheruksen postillaan, uppoutuvaan saarnamieheen. Ja välillä kalastetaan, kaivetaan kalvo, löydetään ruumis ja ihmettelään vuodenaikojen vaihtelua. Se on Raimo Bärmanin ensimmäinen romaani "Kveenien ranat".

Bärmanin aiempi kirjallinen ura on keskittynyt novelleihin ja runoihin. Novellimaisuuden nyt luetusta romaanistakin löytää, sen kerronta olisi ollut tiivistettävissä, sen irtonaiset ajatukset eroteltavissa omiksi kokonaisuuksiksi. Kyllähän Bärman pohjoisen ihailijana Annijoella ja Vesisaarella on käynyt, Paulaharjuna lukenut ja kaiketi Jonkin turskankin joskus juksannut. Mutta ei ajatuksettomasta tarinasta juuri ole romaaniksi.

Jostain syystä ei kveenieepoksen tekeminen ole onnistunut. Paulaharjusta on jo aikaa parikin miespolvea, Idar Kristensenin "Polut johtavat merelle" ei jaksanut loppuun asti ja ajautui kveenieroisiin; samaan syntiin johon Bärmanin nyt. Hans Kr. Erikson tekee pientä ja kaunista, mutta eepos, kansan historia, kulttuurin syvä ymmärtäminen on yhä synnyttäjänsä vailla. Ja koska kulttuuri on hiljummassa, saattaa puute jäädä ikuisiksi. Kieli ei ole yltänyt kirjallisuuteen asti. Norja on varastanut luovat voimat kulttuurimuutosprosessin aikana, kveenien henki elää enää vain harvoissa plenyhteisöissä. Tuon kulttuurisen kuoleman kuvaaminen vaatii enemmän, kuin mihin tähän asti on pystytty. Ehkä joku joskus.

Lassi Saressalo

Aili Jarvenpa, Michael G. Karni (eds.): Sampo, The Magic Mill. A collection of Finnish-American writing. Minneapolis 1989, 406 pp. Available from: The Talman Company, 150-5th Avenue, New York, NY 10011.

In this book, Aili Jarvenpa and Michael G. Karni have gathered a representative collection of Finnish and Finnish-American writing. In 'Sampo, The Magic Mill' there are texts by 62 authors, the majority of whom are Finnish immigrants in America and their descendants.

The authors include both well established writers and translators, such as Shirley Schoonover, Pierre Delattre and Kathleen Osgood Dana, and unknown authors. In these texts, the experiences, feelings and thoughts of the immigrants are expressed in a rich variety of voice and form. This wide-ranging anthology includes poems, short stories, narratives, essays, and reminiscences, but also translations introducing the reader to major Finnish writers such as Juhani Aho, Aaro Hellaakoski, Eeva Joenpelto and Pentti Saarikoski, to whom the anthology is dedicated.

This book offers an enriching experience which transcends national boundaries, both for readers of literature and for those interested in migration. The cover and illustrations are the work of the Finnish textile artist and writer Oili Mäki.

Ritva Rantanen